

Verslag nummer 8

TWEEDE DELEGATIE NIEUW-GUINEA RAAD IN NEDERLAND

Griffie
Binnenhof 19
Kamer 20
's-Gravenhage

Verslag bijeenkomst met de Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken op maandag, 18 december 1961 (ochtend- en middag-bijeenkomst).

Aanwezig:

Mr. Th.H. Bot, Staatssecretaris
van Binnenlandse Zaken
A.M. Kottier, Directeur-Generaal
voor N.N.-G. (alleen middag-
bijeenkomst)
J.A. van Beuge, Chef van de
Hoofdafdeling Bestuurlijke,
Politieke en Internationale Zaken
van het Directoraat-Generaal voor
N.N.-G.
Mr. H.G. Verhoeff, Chef van de
Afdeling Wetgeving en Juridische
Zaken van het Directoraat-Generaal
voor N.N.-G.
A. Boendermaker, Hoofdambtenaar
met verlof in Nederland
C.M. Dieudonné, Directoraat-Generaal
voor N.N.-G.
Mr. H.P. Degens, Directoraat-Generaal
voor N.N.-G., contactambtenaar
t.b.v. de Delegatie
S. van der Goot (vertalingen)

Delegatie:
J.H.F. Sollewijn Gelpke
Voorzitter Nieuw-Guinea
Raad
Mevrouw D. Tokoro-
Hanasbey
A. Arfan
Pater Dr.L.J. van de Berg
A.K. Gebze
B. Mofu
A.S. Onim
F. Poana
Mr. J.O. de Rijke
N. Jouwe
H. Womsiwor
N. Tanggahma
en de griffier van de
Delegatie
Mr.H.Th.J.F.van Maarseveen.

De bijeenkomst staat onder leiding van de Staatssecretaris.

De bespreking van de notitie omtrent het advies van de Nieuw-Guinea Raad wordt voortgezet.

De voorzitter van de delegatie deelt mede dat de delegatie intern beraad heeft gevoerd. Daarbij is ter sprake gekomen het gesprek tussen de in Indonesië woonachtige Papoeas en de Nieuw-Guinea Raad. Als bezwaar werd gevoeld, dat het onevenredig is als raadsleden overleg gaan voeren met Papoeas,

- waarvan -

waarvan men niet weet wat voor een status zij hebben noch in hoeverre zij representatief zijn voor de groep in Indonesië. Misschien zou een ontspanning van de internationale situatie kunnen worden bevorderd door vanuit Nieuw-Guinea enig initiatief tot een bespreking tussen Nederland en Indonesië te laten uitgaan.

Aangezien de heer de Rijke een concept heeft gereed gemaakt waarin het standpunt is vervat van de delegatie met betrekking tot de onderscheiden aangelegenheden, die ter sprake kwamen, wordt besloten van verdere bespreking van de notitie af te zien en af te wachten totdat genoemd stuk uitgedeeld zal zijn.

De Staatssecretaris stelt punt 3 van de agenda aan de orde, dat betrekking heeft op de herziening van de Bewindsregeling Nieuw-Guinea. Het gaat om twee kwesties:

- a. de instelling van een raad van bestuur;
- b. de herziening van de werkwijze van de Nieuw-Guinea Raad.

De voorzitter van de delegatie meent in verband met punt b dat de regeling van de werkwijze in het college van gedelegeerden niet op alle punten bevredigt.

Wanneer enige leden buitenslands vertoeven - en dat gebeurt nogal eens - wordt het quorum reeds niet bereikt. Bovendien is het minder juist dat een rompcollege zaken afdoet. Het merendeel van de raad blijft daarnaast buiten de werkzaamheden. Het gevolg is dat men weinig genegen is zich in de materie te verdiepen. Aan het raadswerk ontbreekt op deze manier het educatieve element goeddeels. Daarom rijst de vraag of allerlei zaken, speciaal die betreffende de binnenlandse wetgeving, niet beter door de plenaire raad in plaats van door het college van gedelegeerden kunnen worden behandeld. Op een vraag van de Staatssecretaris wat de schaduwzijden van dit voorstel zijn, meent de voorzitter, dat deze voornamelijk liggen in de persoonlijke sfeer, met name in de moeilijkheid om naast de vervulling van de taak als raadslid nog een volle betrekking waar te nemen.

Op verzoek van de Staatssecretaris releveert een van diens medewerkers, dat de instelling van het college van gedelegeerden vooral is geschied, opdat het merendeel van de raadsleden contact zou kunnen blijven houden met de streek waar zij vandaan komen. Indien taken van het college zouden worden overgeheveld naar de raad, bestaat de kans dat zich in Hollandia een concentratie vormt van beroeps-politici. De nadelen van het verliezen van het streekcontact, het minder goed kunnen vervullen van de betrekking of het beroep, alsmede het verschijnsel van beroeps-politici zal men moeten afwegen tegen de versterking van het educatieve element door een uitbreiding van de werkzaamheden van de raad.

De voorzitter meent dat de weegschaal naar de andere kant is doorgeslagen.

Thans is het contact met de raad goeddeels verloren gegaan.

Naar het oordeel van de bewindsman bestaan geen principiële bezwaren om noodzakelijke veranderingen door te voeren. Maar men zal de praktische mogelijkheden niet mogen overschrijden. Het potentieel aan mensen is in Nieuw-Guinea nu eenmaal klein, de raad telt reeds 29 leden en indien zich een concentratie van de leden voltrekt in Hollandia, wordt de periferie verzwakt. Aan de andere kant wordt door versterking van het educatieve element het potentieel ook weer groter. Misschien zal men moeten overwegen het college van gedelegeerden uit te breiden met plaatsvervangers en de raad vaker per jaar, bijvoorbeeld vier of vijf maal, te doen vergaderen.

Van de kant van de delegatie wordt gezegd, dat het vrijwel onmogelijk is om contact met de raad te houden, tevens de eigen kiezers voldoende voor te lichten en daarnaast dan nog een normale dagelijkse betrekking te vervullen.

De Staatssecretaris is inderdaad van mening dat men van de raadsleden niet het onmogelijke kan verwachten, maar de mogelijkheden om ambtenaren op non-actief te stellen zijn - gezien de behoefte aan hen - gering, terwijl het treffen van een voorziening voor particulieren nog moeilijker ligt.

Van gouvernementele zijde blijkt een bezwaar voor een permanente zitting van de raad geacht te worden, dat er onvoldoende werk voor de raadsleden zal zijn, dat het contact met de kiezers verloren zal gaan en dat de raadsleden geen binding meer zullen hebben met het werkelijke leven in Nieuw-Guinea. Meer bijeenkomsten van de Raad en inkrimping van de begrotingsbehandeling zouden wellicht uitkomst bieden.

Naar het oordeel van een lid van de delegatie zijn aan meerdere vergaderingen per jaar voordelen verbonden, maar aan de andere kant leveren zij toch ook ernstige bezwaren op voor die leden die buiten Hollandia zijn gevestigd, omdat van hen dan een aantal keren per jaar enige weken tijd zal worden gevergd tengevolge waarvan hun normale werkzaamheden schade zullen lijden. Mogelijk zou men aan deze een plaats kunnen geven in het voorlichtingsapparaat van het gouvernement. Daarnaast lijkt het niet ondienstig voor elk lid van het college van gedelegeerden een plaatsvervanger te benoemen.

Zich niet ongenegen verklarende de onderhavige aangelegenheid in zijn verschillende aspecten nader in beschouwing te nemen, wil de Staatssecretaris wel waarschuwen dat in het bijzonder aan het voorstel van de vorige spreker het bedenkelijke bezwaar kleeft, dat hiermede een goed stuk van de onafhankelijkheid van de raadsleden zou verdwijnen.

De voorzitter vestigt er nog de aandacht op dat thans reeds ruim de helft van de raadsleden in Hollandia woont. Van verschillende zijden van de delegatie wordt beklemtoond, dat contact met de bevolking nodig is, dat men zijn ervaring

als raadslid moet kunnen uitdragen, dat meer vergaderingen per jaar inderdaad wenselijk zijn, maar dat anderzijds de bezwaren van financiële aard en in verband met de vervulling van een volle dagtaak zullen moeten worden onder-
vangen.

Een lid van de delegatie meent dat aan elke verandering van de huidige regeling specifieke moeilijkheden verbonden zijn en dat het daarom maar beter is de zaken te laten zoals ze zijn. In ieder geval moet worden voorkomen dat teveel raadsleden in Hollandia gevestigd raken. Hoogstens verdient het aanbeveling, aldus dit lid, dat een of twee raadsleden worden benoemd als niet-permanent lid van het college van gedelegeerden om zonodig als plaatsvervanger op te treden.

De heer Kottier, die wegens afwezigheid van de Staatssecretaris in het begin van de middagbijeenkomst de besprekingen leidt, is van mening dat men inderdaad de Raad vaker vergaderingen, van korte duur, zou kunnen laten houden. De Raad zelf zou daartoe kunnen besluiten. Men moet in het oog houden dat ook voor de leden van het college van gedelegeerden contact met hun kiezers nodig blijft. Terzijde merkt hij op dat het aanbeveling verdient dat het college zijn zaken met bekwame spoed afdoet. Hoewel dit voor een nieuw college niet altijd gemakkelijk zal zijn, is het aan de andere kant voor de gouverneur bezwaarlijk termijnen te stellen voor een advies, ook al zou een zaak erg veel haast hebben.

Op een vraag of er van de zijde van de delegatie verdere suggesties zijn ten aanzien van een wijziging van de Bewindsregeling Nieuw-Guinea, wil de voorzitter slechts enige punten aanstippen, maar daarover, wegens tijdsgebrek, niet in den brede uitweiden.

De punten zijn:

1. het voorschrift voor het college van gedelegeerden om in alle zaken voorbereidend werk te verrichten ten behoeve van de raad. In de praktijk wordt dit nogal eens een doublure omdat een en ander ook verricht kan worden in het afdelingsonderzoek.
2. Het verlangen om de beëdiging van de waarnemend gouverneur minder formeel en omslachtig te maken.
3. De wens het griffiepersoneel onder te brengen bij de gouvernementsambtenaren en hen geen aparte status te verlenen.
4. Kritiek op de regeling van de hoofdelijke stemming, waarvoor een verzoek van 4 leden noodzakelijk is, hetgeen een unicum moet worden genoemd omdat overal elders in vertegenwoordigende lichamen één lid reeds hoofdelijke stemming kan verlangen, hetgeen ook vanzelfsprekend is omdat een lid het recht moet hebben te weten te komen wat zijn medeleden denken.

Het 5e punt tenslotte is reeds ter sprake gekomen en betreft de verhouding tussen het college van gedelegeerden en de Raad.

Op een opmerking van een lid van de delegatie dat het personeel van de griffie in verband met de scheiding van de machten en de zelfstandige positie van de Raad een aparte status moet hebben, wordt door de heer Kottier geantwoord, dat hij had begrepen dat het de bedoeling was dat het gouvernement ambtenaren aan de Raad ter beschikking stelt, niet dat de ambtenaren van de Raad ingelijfd worden bij het gouvernement. Men zal zich overigens over deze zaak kunnen uitspreken wanneer de desbetreffende wijziging van de Bewindsregeling Nieuw-Guinea aan de Raad wordt voorgelegd.

De Staatssecretaris stelt het concept van de heer de Rijke ter bespreking en meent dat men bij zijn beschouwingen naar aanleiding van het document vooral in het oog zal moeten houden, dat Indonesië niet onnodig moet worden geprikkeld en anderzijds ten opzichte van Australië grote voorzichtigheid geboden is, opdat daar geen steun wordt verloren.

Het concept de Rijke wordt verder bezien voor wat betreft zijn redactie.

Een van de medewerkers van de Staatssecretaris waarschuwt voor een al te lang communiqué, omdat men niet moet verwachten dat dit in zijn geheel zal worden opgenomen door de pers.

Verslag van de bespreking met de Commissaris van Ambonezenzorg, drs. A.J. van Raalte omtrent een eventuele overbrenging van de in Nederland gevestigde Keiëzen naar Nederlands Nieuw-Guinea.

Omtrent deze aangelegenheid is aan de delegatie een notitie voorgelegd.

De voorzitter van de delegatie maakt melding van de in de delegatie gehouden besprekingen terzake. De delegatie is ook rechtstreeks door de K.R.P.T.T. benaderd. Er schijnt bij de Keiëzen enig misverstand te heersen omtrent een onderhoud dat zij hebben gehad met de heer Kasiepo. De heer Renian, voorzitter van genoemde vereniging, meent dat slechts de burgerschapsordonnantie in de weg stond aan een overbrenging naar Nederlands Nieuw-Guinea.

De delegatie is in zijn geheel van mening, dat de politieke situatie rond Nederlands Nieuw-Guinea zo onzeker en gespannen is, dat een beslissing omtrent een overbrenging van de groep Keiëzen thans onverantwoord is. In de eerste plaats tegenover de groep zelf. Wanneer in de situatie rust is gekomen, zou een toelating kunnen worden overwogen. De groep doet er niet verstandig aan in dit stadium naar Nieuw-Guinea te gaan.

De heer van Raalte benadrukt dat van ambtelijke zijde deze zaak naar voren wordt gebracht, enerzijds omdat naar verluidt in Nieuw-Guinea arbeidskrachten dringend nodig zouden zijn en daarin zouden deze Keiëzen kunnen voorzien en anderzijds, omdat er bij deze groep een hartsverlangen leeft om in Nieuw-Guinea een nieuw groepsbestaan op te bouwen. Men moet wel beseffen dat het hier gaat om een uitzonderlijke groep, rustig, afkerig van politiek en zonder bindingen met Ambonezen.

Van de zijde van de delegatie wordt uiting gegeven aan het medegevoelen met de moeilijkheden van deze groep, maar de groep zou niet verstandig doen aan een emigratie naar het eiland. Indonesië is ernstig verbitterd over de zaak met de R.M.S. en zij zou in de overbrenging van deze Keiëzen een voorbereiding van Nederland voor agressie kunnen gaan zien. Aan de vakkennis en de ambachtelijke ervaring, zoals deze mensen bezitten, hebben wij in Nieuw-Guinea grote behoefte. Wij zeggen geen "neen", aldus dit lid, maar het jawoord kunt U pas te zijner tijd krijgen.

De heer van Raalte antwoordt, dat het standpunt hem duidelijk is en dat de reden dat van ambtelijke zijde de zaak naar voren wordt gebracht, is gelegen in de dringende wens van de Keiëzen zelf. In Nederland zijn zij niet misplaatst en vinden zij hun weg in het arbeidsproces zeer gemakkelijk.

De voorzitter vermeldt nog dat er door de delegatie ook rechtstreeks contact met een vertegenwoordiging van de Keiëzen zal zijn.

Notitie Commissaris van Ambonezenzorg.

Bev. afdeling NGR delegat
10-12-61
Aanw. v. Raad
Commissaris Ambonezen-
zorg.

Overbrenging Keiëzen naar Nederlands-Nieuw-Guinea.

De Keiëzen, (georganiseerd in de K.R.P.P.T.) die in ons land zijn, ijveren reeds jarenlang voor hun overbrenging - als groep - naar Nederlands-Nieuw-Guinea. Hoewel alle pogingen, welke door en voor hen zijn gedaan om deze wens in vervulling te doen gaan, tot nu toe zonder resultaat zijn gebleven, blijven zij hopen nog eens in staat te worden gesteld zich in Nieuw-Guinea een nieuw bestaan op te bouwen. Laatstelijk maakten zij van de aanwezigheid van de delegatie uit de Nieuw-Guinea Raad, die in 1960 Nederland bezocht, gebruik om hun belangen te bepleiten.

Voorzover bekend was het grote bezwaar tegen hun vestiging in Nieuw-Guinea, dat het niet zeker was of er voor hen passend werk zou zijn. Ervan uitgaande dat deze veronderstelling juist is, rijst de vraag of er, door het vertrek van vele werkers uit Nieuw-Guinea, voor de Keiëzen niet meer mogelijkheden komen.

Ter oriëntatie diene , dat de groep Keiëzen, georganiseerd in de K.R.P.P.T., uit 148 gezinnen bestaat. Tezamen met 35 alleenstaanden tellen zij bijna 1100 zielen. In Nederland zijn ruim 40 van hen opgeleid tot bankwerkers, 10 tot timmerman, 20 tot kleermaker. Practisch allen - principiële werkweigeraars telt deze groep niet - hebben werk gezocht en gevonden in de industrie. Van de bijna 200 werkende gezinshoofden, gezinsleden en alleenstaanden werken er ongeveer 150 (als ongeschoold, geoeffend en geschoold arbeider) in het metaalbedrijf - waaronder in dit verband ook worden begrepen apparaten - en schrijfmachinefabrieken-13 zijn zeevarend terwijl de resterenden in andere bedrijfstakken werken. Als werkers hebben zij een goede naam. Politiek zijn zij niet actief. Het streven naar een vestiging van een vrije Republiek der Zuid-Molukken vindt bij hen geen weerklank.

Of er, door het vertrek van werkers uit Nieuw-Guinea als bovenbedoeld arbeidsplaatsen open blijven, welke door Keiëzen zouden kunnen worden vervuld, dank zij de opleiding en de ervaring welke zij in Nederland hebben gekregen, kan ik niet beoordelen. Mocht dat onverhoopt niet (of niet voor allen) het geval zijn, dan moet het mogelijk geacht worden hen in betrekkelijk korte tijd door omscholing de vakkennis bij te brengen waaraan in Nieuw-Guinea wèl behoefte is.

18/12
15 december 1961.

~~memorandum delegatie NGR~~
Bovensig tijdstip onprekelt in deze be-
strijding te nemen, gezien de reeds politieke strijde
waarin NGR thans verkeert.